

Põllumajandusministri
21. aprill 2009. a
käskkirja nr *76*
lisa

**TEGEVUSKAVA "TÖÖJÕURESSURSI ARENDAMINE
MAAMAJANDUSSEKTORIS AASTATEL 2009- 2013".**

2009

09 02786

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS

1.1. LÄHTEKOHAD

1.2. TEGEVUSKAVA SEOS ERINEVATE STRATEEGILISTE DOKUMENTIDE JA VALDKONDLIKE ARENGUKAVADEGA.

1.3. ÜLEVAADE TEGEVUSKAVA TEGEVUSVALDKONNA ARENGUGA ENIM SEOTUD KOOSTÖOPARTNERITEST

2. MÕISTED JA LÜHENDID

3. HETKEOLUKORD

3.1. SWOT

3.2. PÕLLUMAJANDUSES HÕIVATUTE HARIDUSTASE

3.3.. TÖÖJÕU TAASTOOTMINE JA OOTUSED HARIDUSELE

3.4. ELUKESTEV ÕPE

3.5. KUTSETE ANDMINE

3.6. PÕLLUMAJANDUSMUUSEUMITE OSA HARIDUSTEGEVUSES

3.7. TOETUSMEETMETE RAKENDAMINE JA VALDKONNA PROPAGEERIMINE

4. TEGEVUSKAVA PÕHIMÕTTED

4.1. VISIOON

4.2. PÕHIEESMÄRGID

5. MÕÕDIKUD JA INDIKAATORID

6. MEETMED

7. RAKENDUSPLAAN

8. LISAD

09 02787

1. Sissejuhatus

1.1. Lähtekohad

Maamajanduse konkurentsivõime tagamine Eestis eeldab tööjõu teadmiste ja tööalase ettevalmistuse tõstmist, vajalikku teadustegevust ja teadmiste levitamist, põllumajanduslike erialade populariseerimist, täiendkoolitust ning valdkonna teadmispärandi säilitamist ja tutvustamist.

Kiiresti muutuv majandusruumis on oluline pidada sammu tööturu muutustega ning seada rõhuasetus tööandjate vajadustele vastavate spetsiifiliste oskuste arendamisele kogu elukestvas õppes.

Majandusmuudatustega kohanemiseks ning majanduse ümberkorraldamiseks ei piisa Eesti vananeva rahvastiku taustal ainult haritud noorte tööturule jõudmisest. Tööandjatepoolse oskustenõudluse ja vanema elanikkonna oskustetaseme vahel valitseb ebakõla, mistõttu on vajalik ka töötavate inimeste teadmiste ajakohastamine.

Lähtuvalt eeltoodust on vaja laiendada koolitust, teavitamist ja teadmiste levitamist kõikidele täiskasvanutele, kes tegelevad põllumajandus-, kalandus-, toidu-, aiandus- ja metsandusküsimustega ning koolitus- ja teavitustegevus peaks järjepidevalt hõlmama maamajandussektori konkurentsivõime, innovatsiooni ja teaduspõhise majandamise kui maade hooldamise ja põllumajanduskeskkonnaga seotud küsimusi.

Madala kvalifikatsiooniga töötajate suur osakaal tähendab tööandjale täiendavat kulu (uute töötajate palkamine, suurem täienduskoolituse maht) uute tehnoloogiate rakendamisel ning takistab tootlikkuse kiiret kasvu. Seetõttu on vajalik pöörata senisest veelgi rohkem tähelepanu maamajandussektoriga seonduvate õpingute katkestamise ennetamisele ja elukestva õppe raames haridustee jätkamise võimaldamisele.

Vastavalt „Põllumajandusministeeriumi valitsemisala arengukavale 2009–2012“ (Tegevusvaldkond 4) hõlmab Põllumajandusministeeriumi valitsemisala teadus- ja arendusvaldkond maamajandussektori konkurentsivõime tagamiseks vajalikku teadustegevust ja teadmiste levitamist, nõuandesüsteemi arendamist, tööjõu kompetentsi ja oskuste taseme parandamist ja haritud järelkasvu tagamisele kaasaitamist ning valdkonna teadmispärandi säilitamist ja tutvustamist.

Nimetatud arengukava näeb ette tegevuskava „Tööjõuressursi arendamine maamajandussektoris aastatel 2009- 2013“(edaspidi tegevuskava) väljatöötamist.

Tegevuskava eesmärgiks on kaasa aidata maamajandussektori konkurentsivõime parandamisele ning valdkonna propageerimisele, tehes koostööd erinevate haridus- ja teadusasutuste, tootjate liitude ja organisatsioonide, erinevate institutsioonide ning huvigruppidega.

Haridussüsteem, mis hõlmab kõiki haridustasemeid alates alusharidusest ja lõpetades täiskasvanuharidusega, kuulub Haridus- ja Teadusministeeriumi tegevusvaldkonda. Põllumajandusministeerium, lähtudes maamajandussektori huvist ja vajadustest, vaid toetab antud tegevuskavaga Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt kavandatavat ja rakendatavat.

1.2. Tegevuskava seos erinevate strateegiliste dokumentide ja valdkondlike arengukavadega.

Programmi koostamisel on arvestatud Eesti ja Euroopa üldisi arengusuundi ning seniseid põllumajanduse, põllumajandusteaduse, nõuande ja haridussüsteemi arengut puudutavaid strateegilisi dokumente.

Eesti säästva arengu riiklikus strateegias „Säästev Eesti 21” märgitakse, et hariduse, ümberõppe, elukestva õppe jne reformimine peab olema majanduskeskkonna nõudeid arvestav. Majandusharude lõikes oskustöölise ning tippspetsialistide vajaduse määramiseks peab kujunema koostöö avaliku sektori organisatsioonide, tööandjate liitude ning teadus- ja arendusasutuste vahel.

Eesti Maaelu arengukavas 2007- 2013 rõhutatakse, et koolituse, teavitamise ja teadmiste levitamise valdkonnas eeldab põllumajanduse ja metsanduse areng ja spetsialiseerumine tehnilise ja majandusliku väljaõppe asjakohast taset, sealhulgas teadmisi uutest infotehnoloogiatest, samuti küllaldast teadlikkust tootekvaliteedi ning teadusuuringute ja loodusvarade säästva majandamise kohta ning keskkonnakaitsega sobivate tootmistavade kohaldamine.

Eesti kutseharidusstrateegia aastateks 2009 -2013 (väljatöötamisel)

Eesti kutsehariduse seotus majanduse, ühiskonna ja tööturuga on viimastel aastatel tugevnenud. Majandussfääri sisendit ja erinevate partnerite tagasisidet arvestatakse oluliselt näiteks kutseõppe riikliku koolitustellimuse kujundamisel ja täiskasvanukoolituse kavandamisel. Sama tähtis on ettevõtjate aktiivne osalemine õppeväljundi hindamisel ja ka kutseksamite korralduses. Koostatavas tegevuskavas on kavandatud rida meetmeid eeltoodud põhimõtete ellurakendamisele kaasaaitamiseks.

Eesti kõrgharidusstrateegias aastateks 2006-2015

rõhutatakse, et ülikoolid ja teadusasutused ning erasektor edendavad uurimis- ja arendustegevust, mis aitab saavutada nii majanduskasvu kui tagada keskkonna säilimise.

Põllumajandusteaduste arengukavas aastatel 2007-2013 ja selle rakendusplaanis rõhutatakse, et uute töökohtade teke on otseselt sõltuv nii olemasolevate kui haridus- ja teadussüsteemi poolt pakutavate oskuste ja teadmiste ühildumisest. See tähendab, et tööstuse ning haridus- ja teadussüsteemi pideva kaasajastamise meetmed peavad olema valdkonnaspetsiifilised ja samal ajal ka omavahel hästi koordineeritud.

Eesti põllu- ja maamajanduse nõuandesüsteemi arengukava 2008—2013

Teadustulemused ja teadlaste nõuandetegevus, haridus ja täiendkoolitus, nõuandetegevus ja teabelevi on nõuandesüsteemis integreeritud ühtseks tervikuks. Informatsiooni edastamiseks kasutatakse meetodiliselt, majanduslikult ja sotsiaalselt põhjendatud ning kõige otstarbekamaid lahendusi.

Eesti kalanduse strateegia 2007- 2013

Programmis rõhutatakse vajadust rakendada täiendavaid võimalusi inimkapitali arendamiseks (EL hariduskoostöö, rahvusvahelise ulatusega virtuaalõpe, täiendõpe ja ümberõpe)

Keskkonnahariduse arengukava (väljatöötamisel)

Arengukava käsitleb keskkonnahariduse lõimumist teiste eluvaldkondadega (põllumajandus, keeleõpe, majandus, kultuur, tehnoloogia).

1.3. Ülevaade tegevuskava valdkonna arenguga enim seotud koostööpartneritest

Peamisteks koostööpartneriteks on Haridus- ja Teadusministeerium, Kutsekoda, Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, tootjate ja töötajate liidud- Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Maaelu Edendamise Sihtasutus, Eestimaa Talupidajate Keskliit, Eesti Põllumeeste Keskliit, Eesti Toiduainetööstuse Liit, nõuandekeskused, Leader tegevusgrupid, Eesti Maaülikool, maamajandussektoriga seonduvaid erialasid õpetavad kutseõppeasutused.

Põllumajandusministeeriumi haldusalas töötavad selle tegevusvaldkonna heaks Jõgeva Sordiareture Instituut, Eesti Maaviljeluse Instituut, Põllumajandusuuringute Keskus, Eesti Põllumajandusmuuseum, Eesti Piimandusmuuseum ja Carl Robert Jakobsoni Talumuuseum.

2. Mõisted ja lühendid

Maamajandussektor- tegevuskava mõistes arvestatakse siia alla põllumajandus-, toidu-, kalandus-, aiandus- ja metsandussektor.

Elukestev õpe- kõik elu jooksul ettevõetud õppetegevused, eesmärgiga parandada oma teadmisi, oskusi ja kompetentsi vastavuses iseenda, kodanikkonna, ühiskonna ja tööturu vajadustega; peamise tähelepanu all on elu jooksul toimuvate õppeprotsesside järjestus

Ümberõpe- uue eri-, kutse- või ametiala omandamine ja/või oskuste omandamine seoses kiiresti muutuvate töötingimuste ja keskkonnaga ning uue tehnoloogia kasutuselevõttuga

E- õpe- õppimine ja õpetamine, mis toimub informatsiooni- ja kommunikatsiooni tehnoloogia vahendusel.

Kutse- hindamise ametlik tulemus, mis saadakse, kui kutset andev organ otsustab, et isikul on kutsealal vajalik kompetentsus, mille tase on määratud asjakohases kutsestandardis (Kutseseaduse § 3 punkt 2).

Kutsestandard- Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse kutsetegevust ning esitatakse kutsealade ja -tasemete kompetentsusnõuded (Kutseseaduse §5 lõige1).

VÕTA- varasema õpi- ja töökogemuse arvestamine

PRIA- Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet

MES- Maaelu Edendamise Sihtasutus

EPK- Eesti Põllumeeste Keskliit

MMIK- Maamajanduse Infokeskus

EMÜ- Eesti Maaülikool

TTÜ- Tallinna Tehnikaülikool

TAO- Põllumajandusministeeriumi teadus- ja arendusosakond

ASO- Põllumajandusministeeriumi avalike suhete osakond

KPTTO- Põllumajandusministeeriumi kaubanduse ja põllumajandussaadusi töötleva tööstuse osakond

PMK- Põllumajandusuuringute Keskus

EPM- Eesti Põllumajandusmuuseum

3. Hetkeolukord

Tuleviku seisukohast on oluline määratleda käesoleva tegevuskava mõistes käsitletava maamajandussektori tööjõu ressursi arendamise üldine taust, mis tugevuste, nõrkuste, võimaluste ja ohtude analüüsina annab parema aluse tegevuskava planeerimiseks.

3.1. SWOT

TUGEVUSED	NÕRKUSED
<ul style="list-style-type: none">Olemasolevad õppeasutused/õppimisvõimalused	<ul style="list-style-type: none">Haridus- ja teadussüsteemi killustatus ja rivaliteet
<ul style="list-style-type: none">Kompetentsed õpetajad/õppejõud	<ul style="list-style-type: none">Õpetajate/õppejõudude järelkasvu vähesus
<ul style="list-style-type: none">Paindlikud õppevormid ja -kavad	<ul style="list-style-type: none">Õppekavade arendus/ kaasajastamine aeglane
<ul style="list-style-type: none">Nõudlus kvalifitseeritud tööjõu järele on piisav	<ul style="list-style-type: none">Maamajandussektori ettevõtjate nõrk kvalifitseeritud tööjõu vajaduse planeerimine
<ul style="list-style-type: none">Ühiskonnas hariduse väärtustamine	<ul style="list-style-type: none">Ühiskonna väärtushinnangud maaelu suhtes, maaelu madal maine
<ul style="list-style-type: none">Nõuandesüsteemi olemasolu	<ul style="list-style-type: none">Maamajandussektoris hõivatute täiend- ja ümberõppe süsteemi puudumine
VÕIMALUSED	OHUD
<ul style="list-style-type: none">Kutseõppe arendamine (rakenduskõrghariduse omandamise võimaldamine, VÕTA rakendamine)	<ul style="list-style-type: none">Demograafiline olukord – laste vähesusest tingitud kutseõpilaste vähesus
<ul style="list-style-type: none">Hariduse, nõuande ja teaduse koostöö süvendamine	<ul style="list-style-type: none">Ebastabiilsus põllumajanduse ja maaelu poliitilisel planeerimisel
<ul style="list-style-type: none">EL tugisüsteemide ära kasutamine	<ul style="list-style-type: none">Üleüldine linnastumine ja infrastruktuuri kadumine maapiirkondadest
<ul style="list-style-type: none">Täiskasvanute täiend- ja ümberõppe süsteemi loomine (Kompetentsikeskuste loomine)	<ul style="list-style-type: none">Kvalifitseeritud tööjõu väljaränne, tehnoloogiliste baaside automatiseerimine
<ul style="list-style-type: none">Läbi muuseumite maa kultuuripärandi väärtustamine	<ul style="list-style-type: none">Ettevõtjate vähene majanduslik võimekus töötaja kvalifikatsiooni panustamises

3.2. Hõivatute haridustase

2007. aasta Eesti Statistikaameti andmetel oli põllumajanduse ja kalanduse tegevusalal hõivatud oskustöölised 17,0% esimese taseme või madalama haridusega, 64,8% teise taseme, teise taseme järgse ning kolmanda taseme eelse haridusega, 18,2% kolmanda taseme haridusega, sh 7,9% keskeriharidusega ja 10,4% kõrgharidusega, magistri- ja doktorikraadiga (lisa 1).

Eestis oli 2005. aastal teise ja kolmanda taseme haridusega majapidamisjuhte 22%, Soomes 35,3%, Saksamaal 56,2%, Taanis 29,3%, Prantsusmaal 45,7% (Eurostati andmetel).

3.3. Tööjõu taastootmine ja ootused haridusele

Kõrvuti arengutega põllumajanduses on toimunud hulk reforme ka hariduses ning nihkeid noorte eriala-eelistustes. Erialavalikul ei ole põllumajandus olnud viimase 10 aasta jooksul noorte poolt eriliselt hinnatud valdkond. Märkatav huvi langus maamajandusliku kõrghariduse vastu oli 1995/96. a (lisa 2), mistõttu oli lõpetajaid kõige vähem 1999. aastal. Kutseõppeasutuste puhul oli nii vastuvõttude kui ka lõpetajate osas madalseis 1999. ja 2000. aastal (lisa 3). Järgnevad aastad näitavad tõusutrendi nii ülikooli kui ka kutseõppeasutuste vastuvõttude osas. Viimastel aastatel on nii vastuvõtt kui ka lõpetajate arv jäänud stabiilseks

Õpilaste arvu kahanemine sündivuse vähenemise tõttu mõjutab lähiaastatel kõiki haridustasemeid. Viimase kolme aastaga (2004. a sügisest 2007. a sügiseni) on üldhariduskoolide õpilaste arv vähenenud 30 000 õpilase ehk 16% võrra, sealhulgas päevase õppe gümnaasiumiastme õpilaste arv 8,5% võrra. Prognooside kohaselt väheneb üldhariduskoolides käivate õpilaste arv 2012. aastaks veel ligikaudu 15 000 õpilase võrra.

Praegu on Eestis põllumajanduse-, toidu-, jahinduse-, metsanduse- ja kalapüügiga seonduva tööga hõivatud vähem kui viis protsenti tööjõust (47600 inimest, lisa 5).

2007. aastal töötas toiduainetööstuses kokku 16 700 töötajat, sellest lihatööstuses 3400, kalatööstuses 2480, piimatööstuses 2400, söödatööstuses 170, joogitööstuses 2000, puu- ja köögiviljatööstuses 630 ja muudes toiduainetööstuse ettevõtetes 5620 töötajat.

Kui lugeda inimese keskmiseks aktiivseks tööeaks 25 aastat, tuleks igal aastal valdkonna jaoks ette valmistada 1904 haritud inimest. Peale selle tuleb kindlustada järelkasv paarituhande ametniku kohale, kes töötavad PRIA-s, Põllumajandusministeeriumis, Taimetoodangu Inspeksioonis, Veterinaar- ja Toiduametis, maaparandusbüroodes ning teadus- ja haridusasutustes ja konsulentidena nõuandekeskustes. See lisab aastasele tööjõu vajadusele veel ligikaudu 80 haritud inimest.

Tootjate- ja erialaliitude, MES-i, poliitikute ja koolijuhtide arvamustest on ilmnenu nõudlus spetsialistide ja keskastme juhtide koolituse järele, kellel oleks praktiliste oskuste kõrval piisavalt juhtimis-, majandusalaseid ja üldteoreetilisi teadmisi ning nõustamisoskusi. Vajadus kasvab ka oskustöölise järele, aga kahaneb lihttöölise osas.

Üha enam ilmneb, et maamajandusliku kõrghariduse andmisel peaksid olema tasakaalus nii praktiline kui teoreetiline õpe ning seda peaks toetama omakorda (üli)õpilaste juba õppeaegne kaasamine rakendusuringutesse, sest põllumajandusalase teadustöö tulemused jõuavad ennekõike põllumajandushariduse ja nõuandesüsteemi kaudu tegev-põllumajandusse.

Hetkel on tööturul kuigivõrd olemas sektori spetsiifikat tundvaid ja kogemusi omavaid inimesi, komplitseerituks muutub olukord aga juhul, kui vajatakse kõrge kvalifikatsiooniga spetsialisti.

Jätkuvalt on väike sisseastujate ja lõpetajate arv loomakasvatuse, kalakasvatuse, põllumajandussaaduste tootmise ja turustamise ning liha- ja piimatehnoloogia erialadel.

Viimastel aastatel teadlaste ettevalmistamine maamajandusvaldkondades ei ole toimunud järjepidevalt, ning seetõttu on teadlaste arv vähenenud teatud maamajandusvaldkondades drastiliselt. Kompetentsi kadumine halvendab maamajandushariduse, tootmise ja töötlemise konkurentsivõimet ning vähendab sektori innovaativsusust.

Liiga vähe tähelepanu on pööratud maamajandusharidusega õpetajate ja õppejõudude järjepideva järelkasvu olemasolule.

Aastatel 2004-2008 toetati Maaelu Arengukava ja Kalanduse Arendusrahastu raames tootmis- ja -töötlemisettevõtete tehnoloogia moderniseerimist. Töötajate täiend- ja ümberõppele uue tehnoloogiaga töötamiseks pöörati vähem tähelepanu.

Vajaka jääb ka spetsialistide väljaõppest rahvusvahelisel tasemel, mille jaoks ettevõtetel ressursse napib.

Rohkem oleks vajalik juurutada ka kaasaegseid õppemeetodeid sh e-õpet ning püüda noori paremini kurssi viia maamajanduses toimuvaga. Parandada põllumajandus rakendusuringute kättesaadavust nii tootjatele, töötlejatele kui ka nõustajatele.

Kutseõppeasutuste praktikabaasid arenevad aasta-aastalt üha kaasaegsemaks ja on kahtlemata nii praegu kui ka tulevikus oluliseks praktilise koolituse kohaks nii nõustajatele kui ka tegev põllumeestele.

Tegevusvaldkonna põhised teadusuuringud aitavad siduda põllumajandussektorit otse tarbijate vajaduste ja nõuetega tõstes sealjuures ka kohalike toodete väärtust, parandades samas ühiskonna suhtumist põllumajandusse ning õpetades inimesi hindama põllumajanduse rolli puhtama keskkonna ja inimese hea tervisliku seisundi säilitamisel.

Talentide otsimine ja nende koondamine teadusasutustesse on tegevus, millele on täna vaja keskenduda nii teadus- kui haridusasutustel.

Rahvusvaheline mõõde on nüüdisaegse koolituse lahutamatu osa, mida tuleb arvestada ning väärtustada kõigis aspektides.

Oluline roll koostöö arendamisel välisriikidega on EUROPEA Eesti Keskusel mis on põllumajanduslikke, aianduslikke ja metsanduslikke kutseõppeasutusi ja koolitusinstitutsioone ühendav organisatsioon. EUROPEA Eesti Keskuse tegevusel on tähtis osa kutseõppeasutuste õpilaste ja õpetajate vahetuse korraldamisel, rahvusvaheliste koostööprojektide väljatöötamisel kutsevõistluste korraldamisel, pedagoogidele koolitusvõimaluste pakkumisel.

3.4. Elukestev õpe

Haritud tööjõu järelkasvu vähesust korvab mõnevõrra õppimisvõimaluste loomine täiskasvanutele, sellel on elukestvas õppes baashariduse omandamisega vähemalt võrdne roll. Mitmekülgsed õpivõimalused maamajandussektori jaoks peaks sisaldama nii täiendkoolitust, ümberõpet, nõuandeteenust, iseseisvat õppimist kasutades teabelevi vahendeid, kogemuste vahetamist ja analüüsi kui ka uurimistööd.

Elukestvas õppes osaleva täiskasvanud elanikkonna (25–64) osakaal oli 2007. aastal 7,0% (alus Eesti Statistikaamet, tööjõu-uuring). Elukestva õppe strateegia 2005–2008 eesmärk oli, et 2008. aastaks tõuseks koolituses osalejate osakaal 10% tasemele. Lissaboni

strateegia seab eesmärgiks täiskasvanuhariduse osakaalu suurendamist 12,5%ni aastaks 2010. Konkurentsivõime tagamiseks on vajalik analoogiline tase saavutada ka maamajandussektoris.

2008. aastal Eesti Konjunktuuriinstituudi poolt läbi viidud uuringu „Koolituse korraldus toidu-, metsandus- ja põllumajandussektoris“ käigus uuriti koolituse korraldajate arvamusi nimetatud sektorites koolitusvajaduse kohta. Uuringu aruandest järeldub, et koolitussuundadena tuleks kõigis kolmes sektoris enam tähelepanu pöörata nii päevakajalistele koolitustele, mis kajastaksid olulisi seadusemuudatusi, toetustega seonduvat ning uusi suundi, kui baaskoolitustele, mis annavad teavet sektorite põhitegevuste kohta. Kui põllumajandussektoris on palju erinevate vajadustega tootjaid, samas ka palju tugevaid ja aktiivselt tegutsevaid organisatsioone, siis toidusektoris tuntakse muuhulgas vajadust koordineeriva keskuse järele, tähelepanu peaks toitlustamisteenadega kõrvuti pöörama ka töötlejatele-käitlejatele suunatud koolitusinfole. Metsandussektoris tuntakse enim puudust praktilistest koolitustest. Uuringu laiemaid tulemusi tuleb arvestada koolitus- ja teavitustegevuse toetuse rakendamisel, tagamaks kõigi kolme sektori koolitusvajaduste efektiivsem rahuldamine.

Maamajandussektoris pole välja kujunenud süsteemi täiendkoolituste korraldamisel. Süsteemi loomisel on oluline arvestada õppe- ja teadusasutuste ning nõuandekeskuste seniste kogemustega.

Eesti Maaelu Arengukava 2007- 2013 meetme 1.1 „Koolitus- ja teavitustegevused“ eesmärgiks on põllumajandus-, toidu- ja metsandussektori konkurentsivõime parandamine läbi inimpotentsiaali arendamise. Toetatavateks tegevusteks on nii õppe- ja infopäevad, koolitused, juhendaja teenuse kasutamine, info- ja koolitusmaterjalide koostamine ning täiendamine jmt. Nimetatud meede aitab oluliselt kaasa maamajandussektori tööjõu konkurentsivõime tõstmisele.

3.5. Kutsete omistamine

1. detsembri 2008. a seisuga on välja antud 225 põllumajanduse, 2503 kalanduse, 209 aianduse, 38 toiduainetööstuse eriala kutsetunnistust ja 123 konsulendi kutsetunnistust. Hinnatav on see, et praegused kutseõppeasutuste lõpetajad on saanud hea väljaõppe ja paljud neist on kõrvuti lõputunnistusega välja teeninud kutsetunnistuse.

Kutset andvateks organiteks põllumajanduse, kalanduse, aianduse ja toiduainetööstuse valdkonnas ning konsulentidele on Eesti Põllumeeste Keskliit, Eesti Kalurite Liit, Eesti Aiandusliit, Eesti Leivaliit ja Maamajanduse Infokeskus.

3.6. Põllumajandusmuuseumite osa haridustegevuses

Muuseumid on suure potentsiaaliga infoallikad ja mainekujundajad. Eriti rõõmustavat ja tänuväärset tööd tehakse õpilastega. Toimunud on traditsiooniliselt ekskursioonivormilt üleminek kindla temaatilise rõhuasetusega ekspositsioonituvustustele ja aineprogrammidest lähtuvale mitteformaalsele õppele ehk muuseumipedagoogikale. Muuseumite tugevuseks on võimalus õpetatavat ainet illustreerida esemete ja tegevustega. Omandatud teadmisi saab rakendada õpitubades. Läbi on viidud spetsiaalseid lasteprogramme nagu näiteks Eesti Põllumajandusmuuseumis toimunud laste loominguline konkurss käsitööoskuste arendamiseks puutöö alal teemal „Sammud esivanemate radadel“ või lastele suunatud projekt maaviljelusajalugu ja rukkileiva saamislugu tutvustav pörandamäng „Kuidas valmib leib“, või üritustesari „Vastlad talus“ C. R. Jakobsoni nim. Talumuuseumis ning piima ja piimatoodet tutvustav programmi „Piimapreili tuleb külla“ Eesti Piimandusmuuseumis.

Eeltoodud üritused pakuvad erinevatele kooliastmetele õppekavajärgset või õppekavatäitmist toetavat huvitegevust. Kodu-uurijate, õpetajate, noorte ja teiste huviliste

aktiivne kaasamine aitab muuseumil vältida enesesse sulgumist ja genereerida värskeid ideid.

Põllumajandusmuuseumide koostöö arendamiseks rahvusvahelisel tasandil osaletakse liikmesorganisatsioonina Ülemaailmse Põllumajandusmuuseumide Assotsiatsiooni (AIMA) tegevuses erinevate koostööprojektide elluviimisel (näitused, konverentsid, publikatsioonid, muuseumiprogrammid jpm).

3.7. Toetusmeetmete rakendamine ja põllumajandusvaldkonna propageerimine

- Maaelu Edendamise Sihtasutuse poolt makstav õppetootus kutseõppeasutuste maamajanduslike erialade õpilastele ning aunimetuste parim maamajanduseriala õpetaja ja parim maamajanduseriala õpilane väljaandmine.
- Praktikatoetus põllumajandustootjatele, kes korraldavad oma ettevõttes praktilist väljaõpet kutseõppeasutuste või Maaülikooli õppuritele.
- Eesti Põllumeeste Keskliidu stipendium Eesti Maaülikooli ning maamajanduskoolide heade õppetulemustega ja aktiivse eluhoiakuga üliõpilastele/õpilastele.
- Koolitus- ja teavitustegevuse toetuse (MAK-i meede 1.1) rakendamine perioodil 2008- 2013 põllumajandus-, toidu- ja metsandussektori konkurentsivõime parandamiseks.
- Koolituste toetamine turuarendustoetuse raames
- Kutsevõistlused- noortaluniku kutsevõistlus, künnivõistlus, nooraedniku kutsevõistlus, metsandusalased ja toiduainetehnoloogia eriala õppuritele kutsevõistlused.
- Kutseõppeasutuste parimatele lõpetajate vastuvõtt ministri poolt.
- Messidel osalemine eesmärgiga propageerida maamajandussektorit ja koolitusvõimalusi.
- Rahvusvaheline koostöö EUROPEA Eesti raames.
- Arengukava „Eesti toit“
Arengukava rakendati aastatel 2006-2008 ja see käsitles toidukvaliteedi, toiduohutuse ning toidusektori jätkusuutlikkuse ja konkurentsivõimega seotud valdkondi. Lisaks puudutas arengukava ka tegevusvaldkondi, milleks on kaubanduse ja turismi arendamine, ekspordi areng, tarbijakaitse, tervislike toitumisharjumuste kujundamine elanikkonna hulgas ja erialase kutsehariduse kättesaadavuse parandamine ning arendamine.
- Projekt „Maal on mõnus“
Põllumajandusministeerium on alates 2004. aastast korraldanud noortekonkursside üldnimetusega "Maal on mõnus". Erinevatel aastatel on korraldatud nii essee-, joonistus-, foto- kui luulekonkursside. 2007. aastal korraldas ministeerium esmakordselt projektikonkursi. Konkursi eesmärk oli pöörata kooliõpilaste tähelepanu Eesti maaelule kui rahvusliku identiteedi ühele ajaloolisele nurgakivile. Noorte abil sooviti üles leida neid hetki, kohti ja inimesi, kelle tegevus ja olemine Eesti maal annab kinnitust väitele, et **maal on mõnus**.

Eeltoodud toetusmeetmed ja projektid omavad erilist tähtsust maaelu propageerimisel ja huvi- äratamisel maamajanduserialade õppimise vastu, mistõttu on oluline jätkata neid ka järgnevatel aastatel.

4. Tegevuskava põhimõtted

4.1. Visioon

Haritud ja motiveeritud tööjõud on aidanud kaasa maamajandussektori konkurentsivõime tõusule ning parandanud maapiirkonna elujulisust.

4.2. Põhieesmärgid

4.2.1. Kujundada välja ühiskonnas ühtne arusaam elukestva õppe vajadusest maamajandussektoris ning aidata kaasa tööjõu konkurentsivõime tõstmisele läbi koolitussüsteemi, teaduse- ja tootmissektorite vahelise koostöö arendamise ja nõuandeteenuste kasutamise.

4.2.2. Tutvustada ja kujundada maaelu mainet ning innustada noori õppima, elama ja töötama maal.

5. Mõõdikud ja indikaatorid

Algtase	Sihttase				
2008	2009	2010	2011	2012	2013
Mõõdik 1. Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas toimunud koolitus- ja teavitussüritustel osalejate arv aastas					
6500	7000	7000	7500	7500	8000
Mõõdik 2: Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas korraldatavate koolituste ja teabepäevade arv aastas					
570	630	680	700	710	710
Mõõdik 3: Toetatavate praktikapäevade arv majandussektoriga seonduvatel erialadel					
5682	5700	5700	6000	6200	6200

Mõõdik 4. Maamajandussektoriga seonduvatel erialadel õppurite arv (kutseõppeasutused, EMÜ, TTÜ)					
	6400	6500	6500	6500	6500
Mõõdik 5: Õpilastele suunatud projektikonkurssidel ja üritustel osalejate arv					
24850	25000	25000	25500	25500	25500

6. Meetmed

6.1. Maamajandussektoris töötavate inimeste kompetentsi ja oskuste taseme ning tööjõu vajaduse selgitamine.

6.2. Maamajandussektorile tootmise, tööturu ja -jõu vajadustest lähtuva õigeaegse ning praktiliselt rakendatava, kvaliteetse koolituse ja teabe tagamine.

6.3. Maamajandussektorile täiskasvanute koolituse süsteemi loomine.

6.4. Maamajandussektori erialade õppurite praktilise väljaõppe taseme tõstmine.

6.5. Maamajandussektorile vajaminevate erialade õpetajate, praktikajuhendajate ning koolitajate teoreetiliste ja praktiliste teadmiste täiendamise võimaldamine valdkonnas toimuvate koolituste kaudu.

6.6. Teadmiste leviku toetamine läbi teadusinfo, teadussaavutuste ja uudsete tavade levitamise maamajandussektoris hõivatud isikute seas.

- 6.7. Maamajandussektoriga seotud õpingute katkemise ennetamisele kaasaaitamine.
- 6.8. Kutsete süsteemi uuendamisele ja kutsestandardite nõuete täitmiseks vajalikule ettevalmistusele kaasaaitamine läbi kutseid andvate organite.
- 6.9. Koolituselase koostööõrgustiku kujundamine (haridus- ja teadusasutused, tootjate organisatsioonid, -liidud, muuseumid jne), rahvusvahelise koostöö arendamine
- 6.10. Maamajandussektoriga seonduva kutsehariduse populariseerimine noorte hulgas kutsevõistluste kaudu.
- 6.11. Projektkonkursside korraldamine, õppeprogrammide läbiviimine ja messidel osalemine pöörates kooliõpilaste tähelepanu Eesti maaelule egiidi all "Maal on mõnus".
- 6.12. Maaelu ja põllumajandust propageerivate uute projektide algatamine.

7. Rakendusplaan

Tegevus	Peavastutaja ja partnerid	Kulud (tuh.kr)				
		2009	2010	2011	2012	2013
Meede 1. Maamajandussektoris töötavate inimeste kompetentsi ja oskuste taseme ning tööjõu vajaduse selgitamine 1.1. Uuring "Tööjõu kompetentsi ja oskuste taseme ning tööturu vajaduste väljaselgitamine põllumajandus-, toidu ja metsandussektoris"	PM- TAO	400 (MAK-i tehnilisest abist, 2009. a teisel poolel või 2010. a)				
Meede 2. Maamajandussektorile tootmise, tööturu ja -jõu vajadustest lähtuva õigeaegse ning praktilis rakendatava, kvaliteetse koolituse, nõuande ja teabe korraldamine.	PM- TAO PRIA	MAK meetmete 1.1 ja 1.3 raames				
Meede 3 Maamajandussektorile täiskasvanute koolituse süsteemi loomine.	PM-TAO	MAK meetmete raames				
Meede 4. Praktilise väljaõppe taseme tõstmine maamajandussektoris läbi praktikatoetuse.	PM –TAO PRIA	PM eelarve (edaspidi ea) 2000	PM ea 2000	PM ea 2000	PM ea 2500	PM ea 2500
Meede 5. Maamajandussektorile vajaminevate erialade õpetajate, praktikajuhendajate ning koolitajate teoreetiliste ja praktiliste teadmiste täiendamise võimaldamine valdkonnas toimuvate koolituste kaudu.	PM, TAO, PRIA	MAK meetme 1.1. ja 1.3. raames				
Meede 6. Teadmiste leviku toetamine läbi teadusinfo, teadussaavutuste ja uudsete tavade levitamise maamajandussektoris hõivatud isikute seas.	PM	MAK meetme 1.1. raames			PM ea 150	PM ea 150
6.1. Teadustulemuste avalikustamine	EMÜ					

ja tutvustamine	EMVI Jõgeva SAI PMK TÜ TTÜ					
<p>Meede 7.Maamajandussektoriga seonduvate õpingute katkemise ennetamisele kaasaaitamine.</p> <p>7.1. Õppetoetus maamajandussektoriga seonduvate erialade õpilastele.</p> <p>7.2. Parima maamajanduseriala õpilase aunimetuse väljaandmine.</p> <p>7.3. Stipendium parimatele ja magistri- ja doktorikraadi kaitsnutele ja 2 parima kutseõppeasutuse põllumajanduseriala lõpetamise eest.</p> <p>7.4. Parimate lõpetajate vastuvõtt ministri poolt.</p>	<p>MES</p> <p>MES</p> <p>EPK PM</p> <p>PM, TAO</p>	<p>4000</p> <p>20</p> <p></p> <p>PM ea 5</p>	<p>4000</p> <p>20</p> <p></p> <p>PM ea 5</p>	<p></p> <p></p> <p>PM ea 5</p>	<p></p> <p>PM ea 20</p> <p>PM ea 5</p>	<p></p> <p>PM ea 20</p> <p>PM ea 5</p>
<p>Meede 8. Kutsete andmisele ja kutsestandardite nõuete täitmiseks vajalikule ettevalmistusele kaasaaitamine läbi kutseid andvate organite.</p>	PM, EPK, MMIK, Eesti Aianduliit, Eesti Leivaliit, Eesti Kalurite Liit	Rahastatakse MAK meetme 1.1. raames				
<p>Meede 9. Koolituselase koostöövõrgustiku kujundamine (haridus- ja teadusasutused, tootjate organisatsioonid, -liidud, muuseumid jne), rahvusvahelise koostöö arendamine ja maamajandussektorile täiskasvanute koolituse süsteemi loomine</p> <p>9.1. Koostöö arendamine välisriikidega (EUROPEA Eesti)</p> <p>9.2. Põllumajandusministeeriumi ja erinevate välisriikidega sõlmitud kahepoolsed lepingud praktiliste kogemuste vahetamiseks.</p>	<p>Tegevuskava alapunktis 1.3. toodud koostööpartnerid</p> <p>PM-TAO, EUROPEA</p>	<p>PM ea 80</p>	<p>PM ea 90</p> <p>PM ea 100</p>	<p>PM ea 90</p> <p>PM ea 150</p>	<p>PM ea 90</p> <p>PM ea 200</p>	<p>PM ea 90</p> <p>PM ea 200</p>
<p>Meede 10. Maamajandussektoriga seonduva kutsehariduse populariseerimine noorte hulgas kutsevõistluste kaudu</p> <p>10.1. Noortaluniku kutsevõistlus</p> <p>10.2. Kännimeistrivõistlused</p> <p>10.3. Nooraedniku kutsevõistlus</p> <p>10.4. Metsandusalased kutsevõistlused</p>	<p>PM- TAO</p> <p>Järvamaa KHK</p> <p>Olustvere TMK</p> <p>PM-TAO</p> <p>PM-TAO, Räpina AK</p> <p>Luu MK</p>	<p>PM ea 40</p> <p>PM ea 80</p> <p>PM ea 30</p>	<p>PM ea 50</p> <p>PM ea 90</p> <p>PM ea 70</p> <p>PM ea</p>	<p>PM ea 50</p> <p>PM ea 90</p> <p>PM ea 40</p> <p>PM ea</p>	<p>PM ea 60</p> <p>PM ea 90</p> <p>PM ea 30</p> <p>PM ea</p>	<p>PM ea 60</p> <p>PM ea 90</p> <p>PM ea 30</p> <p>PM ea</p>

10.4. Metsandusalased kutsevõistlused	Luu MK		PM ea 20	PM ea 20	PM ea 60	PM ea 60
10.5. Pagarite kutsevõistlused	PM, Olustvere TMK,Leivaliit		50	50	50	50
10.6. Noorkokkade meistrivõistlused	PM, KPTTO Eesti toidu üritused				250	250
Meede 11. Projektikonkursside korraldamine ja õppeprogrammide läbiviimine pöörates kooliõpilaste tähelepanu Eesti maaelule egiidi all "Maal on mõnus"						
11.1. Rukkileiva- ja võiprogramm	PM – ea Eesti toidu üritused EPM, KPTTO	750	750	1000	1200	1500
11.2. Põllumajandust ja toidukultuuri tutvustav õppeprogramm põhi- ja keskkooliõpilastele.	PM- ea Eesti toidu üritused, KPTTO, Olustvere TMK	500	500	1000	1000	1000
11.3 Kooliõpilaste väitluskonkurss	PM- ASO	PM ea 150	PM ea 150	PM ea 150	PM ea 200	PM ea 200
11.4. Avatud uste päevade korraldamine koolilastele ja üliõpilastele, tutvustamiseks Põllumajandusministeeriumi ja tema allasutuste tegevusi.	PM-TAO teadusasutused	PM ea 25	PM ea 25	PM ea 30	PM ea 50	PM ea 50
11.5.Erinevatel infomessidel osalemine eesmärgiga propageerida põllumajanduse ja maaeluga seotud töövaldkondi ja koolitust (Infomess „Teeviit“, „Intellektika“, Maamess, Agri, Lillelaat, toidumessid)	PM-TAO, ASO	PM ea 200	PM ea 200	PM ea 300	PM ea 300	PM ea 300
11.6. Maaelu positiivseid külgi kajastavate publikatsioonide, filmide, artiklite, telesaadete jm. väljaandmine põllumajandusteemaliste arvutiprogrammide/ mängude väljatöötamine, põllumajanduse maine kujundamise eesmärgil. Teemaatiliste töövihikute, värviraamatute, tutvustavate infovoldikute tellimine, tutvustamiseks erinevaid põllumajandusvaldkonna elukutseid (põllumajandusteadlane, ametnik, kombainijuht, traktorist, veterinaar jne	PM- ASO, KPTTO Kutseõppeasutused, tootjate liidud- ja organisatsioonid, põllumajandus muuseumid	PM ea 1500	PM ea 1500	PM ea 2000	PM ea 2000	PM ea 2000
Meede 12 Maaelu ja põllumajandust propageerivate uute projektide algatamine.	PM-TAO		PM ea 500	PM ea 500	PM ea 800	PM ea 1000

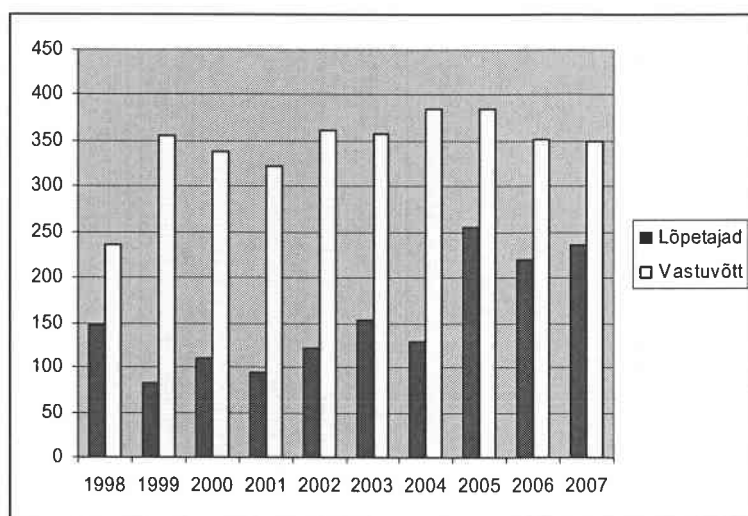
8. Lisad

Lisa 1

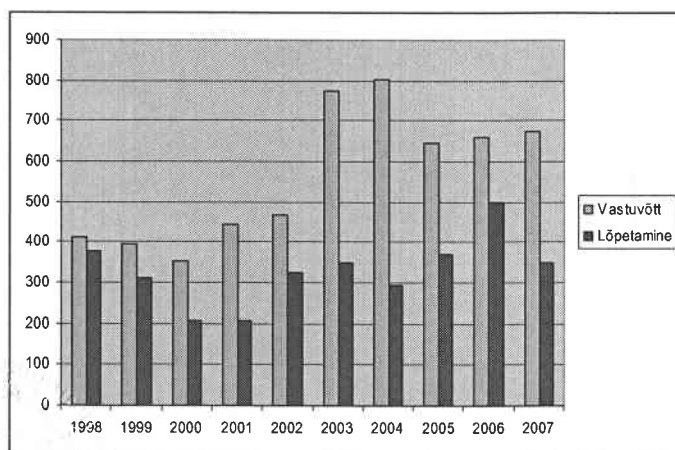
HÕIVATUTE HARIDUSTASEME OSATÄHTSUS --- Ametiala pearühm, Haridustase ning Aasta

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Põllumajanduse ja kalanduse oskustöölised										
Kokku	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Esimese taseme haridus või madalam	30.5	29.5	31.3	23.2	18.9	21.9	24.9	24.8	16.4	17.0
Teise taseme haridus, teise taseme järgne ning kolmanda taseme eelne haridus	56.8	58.8	59.6	64.3	64.4	61.1	53.4	53.0	64.2	64.8
Kolmanda taseme haridus	12.7	11.7	9.1	12.5	16.7	17.0	21.8	22.2	19.4	18.2
..keskeriharidus pärast keskharidust	6.7	6.1	7.8	9.2	11.7	7.9
..kõrgharidus, magistri- ja doktorikraad	6.1	..	4.2	6.3	8.9	7.8	10.1	15.2	13.8	10.4

Lisa 2 Kõrgkooli põllumajandusvaldkonna (põllumajandus, metsandus, kalandus) erialadele vastuvõtu ja lõpetajate arvud aastatel 1998- 2007

Lisa 3 Kutseõppeasutuste põllumajandusvaldkonna (põllumajandus, metsandus, kalandus) erialadele vastuvõtu ja lõpetajate arvud aastatel 1998- 2007

Lisa 4 Kutsete omistamine

TT ja PM Alavaldkonnad	Kinnitatud kutsekvalifikatsioonid alavaldkondade lõikes	KOO-d alavaldkondade lõikes	Väljas-tatud KT 2008	Väljas- tatud
				KT Kokku
Kalurid	Rannakalur I	Eesti Kalurite Liit		10
	Rannakalur II	Eesti Kalurite Liit	220	2493
Pagari- ja jahutööstus	Pagar I	Eesti Leivaliit	4	16
	Pagar II	Eesti Leivaliit		1
	Pagar III	Eesti Leivaliit	1	1
	Kondiiter I	Eesti Leivaliit		12
Aiandus	Aednik I (abiaednik)	Eesti Aiaindusliit	40	136
	Aednik II	Eesti Aiaindusliit	3	18
Floristika	Florist I	Eesti Aiaindusliit	8	43
Maastikuehitus	Maastikuehitaja II	Eesti Aiaindusliit	12	12
Metsandus	Metsur II	Eesti Metsatööstuse Liit		13
Konsulendid	Konsulent IV	Maamajanduse Infokeskus	17	94
	Konsulent V	Maamajanduse Infokeskus	3	29
Põllumajandus	Põllumajandustöötaja I	Eesti Põllumeeste Keskliit	5	39
	Põllumajandustöötaja II	Eesti Põllumeeste Keskliit	49	112
	Põllumajandustöötaja III	Eesti Põllumeeste Keskliit	6	74
Kokku			368	3103

Lisa 5

HÕIVATUD --- Näitaja, Tegevusala ning Aasta (aasta keskmine, tuhat)											
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Hõivatud, tuhat											
Põllumajandus, jahindus ja metsamajandus	50.0	49.0	43.9	38.3	37.3	38.8	34.4	31.4	29.4	29.9	28.8
põllumajandus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad	41.9	40.5	35.3	28.9	29.0	30.1	25.9	24.2	23.4	23.2	20.9
..metsamajandus, metsavarumine ja neid teenindavad tegevusalad	8.1	8.5	8.6	9.4	8.4	8.7	8.5	7.2	6.0	6.7	7.9
Kalapüük	6.8	4.8	3.1	2.9	2.7	1.9	2.3	3.6	2.8	2.2	2.1
Toiduainetööstus	25,8	24,3	21,4	20,2	19,8	19,4	18,5	17,7	17,3	17,1	16,7

(Eesti Statistika aastaraamat, 2008)

09 02801